

**MEMÒRIA
ICIF DEL
CONSELL
COMARCAL
DEL BAIX
EBRE 2020**

Consell Comarcal
del Baix Ebre

Generalitat de Catalunya
**Institut Català de l'Acolliment
i de l'Adopció**

ÍNDEX

- 3 INTRODUCCIÓ
- 6 FAMÍLIES COL·LABORADORES
- 7 ACOLLIMENTS FAMILIARS EN FAMÍLIA ALIENA
- 11 ADOPCIÓ NACIONAL
- 12 ADOPCIÓ INTERNACIONAL
- 13 SERVEI D'ACOMPANYAMENT PSICOLÒGIC
- 14 CONCLUSIONS

INTRODUCCIÓ

El 2020 ha estat un any difícil per a tota la població, la pandèmia i les seves conseqüències ens han dibuixat una situació en la que com a societat no ens havíem preparat. No estàvem acostumats a gestionar. Els serveis hem tingut que afrontar l'adversitat, reconstruir i reinventar per poder donar resposta a les necessitats dels ciutadans.

En el cas de la ICIF, procurant que els infants desemparats que han necessitat una mesura de protecció, que inclou la separació familiar, puguin comptar en un entorn familiar normalitzat que els garantis l'atenció i cura: una família d'acollida o quan la situació era irreversible amb una família adoptiva.

Les ICIF són entitats sense ànim de lucre, constituïdes legalment que tenen com a finalitat la protecció de menors, reuneixen els requisits previstos i estan acreditades d'acord amb el Decret 337/1995, de 28 de desembre, per desenvolupar les funcions de mediació que els atribueix la llei per integrar els infants en una família.

La ICIF del Consell Comarcal del Baix Ebre té una trajectòria de més de 14 anys. Va constituir-se l'any 2006, coincidint amb el desplegament de l'ICAA a Terres de l'Ebre. Està conformada per un equip multiprofessional format per 2 treballadors socials, 1 pedagoga, 1 administrativa, 1/2 jornada de coordinador i 2 psicòleg. També disposa d'un psicòleg per al programa d'acompanyament psicològic de menors acollits víctimes de desemparament durant el 2020. Aposta que es va fer des del 2017 i durant tres anys, finançat pels incentius que la ICIF va generar del Conveni amb l'ICAA.

El seu àmbit d'actuació són les comarques del Baix Ebre, Montsià, Ribera d'Ebre i Terra Alta. La ICIF del Consell Comarcal del Baix Ebre manté una col·laboració estreta i una coordinació directa amb l'ICAA Terres de l'Ebre i tots els equips referents implicats en el benestar infantil a les Terres de l'Ebre.

La ICIF considerada servei essencial, dins de la xarxa de serveis socials i a la vegada com un servei públic de l'administració del Consell Comarcal del Baix Ebre va treballar de forma coordinada i mixta en atenció presencial i atenció telemàtica. Es van incorporar totes les instruccions de sanitat, les emeses per DGAIA i ICAA i les que després han anat sorgint per part del PROCICAT.

A petició de l'ICAA, a l'igual que altres ICIFs, vam fer crides a les famílies d'acollida i en alguns casos a famílies col·laboradores per poder comptar amb nuclis disposats a fer-se'n càrrec de nens que es desconeixia si eren positius a la covid, nens que estaven en un CRAE i que per evitar contagis calia treure'ls mentre la situació remetia i podrien tornar al centre residencial. Es va notar un increment d'oferiment de famílies que no estaven en borsa però que s'oferien per ajudar.

La borsa de famílies acollidores ha tingut un paper decisiu durant tot aquest temps de pandèmia. Les motivacions altruistes, el compromís, la solidaritat i les experiències viscudes els han activat, en molts casos, per oferir-se per ser famílies que acullen a nens que ho necessiten, a la vegada que són solidàries amb les famílies biològiques que no poden o no saben com ser i fer de pares, col·laborant amb una paternitat social i compartida.

La ICIF del CCBE, té un conveni amb tres vessants: l'acolliment amb família aliena i famílies col·laboradores en tot el seu conjunt. L'adopció nacional (formació, valoració de famílies, els plans acoblament i seguiment d'infants fins l'adopció plena) i l'adopció internacional (formació, valoració i seguiment d'alguns nens adoptats que les famílies del territori demanen que el seguiment que el país d'origen estableix el realitzi la ICIF).

El volum de tasques, actualment, es centra en gran part als acolliments i famílies col·laboradores, com es pot veure a les dades estadístiques que s'aporten a la memòria. Hi ha molts factors per explicar aquesta dinàmica com ara el treball tècnic que s'ha realitzat durant anys, que ha consolidat la figura de l'acolliment a Terres de l'Ebre com un recurs potent i amb un alta valoració a nivell de satisfacció per part de les famílies, els infants i el sistema de protecció de la zona.

L'any 2020 no ha afavorit gens les tasques grupals i comunitàries, en molts casos no han permès realitzar-se, o si més no han interferit en poder organitzar-les tal i com es venia fent. Em refereixo a la sensibilització comunitària, a la captació de famílies mitjançant campanyes, o la formació de grups de famílies d'acollida o famílies susceptibles d'adopció.

La implicació personal, la seva vàlua tècnica, ha estat un altre factor al que volem donar rellevància i reconeixement. Hem tingut que inventar-nos i explorar altres formes de relacionar-nos, utilitzar eines tecnològiques que fins ara no eren usuals per poder estar amb contacte continuat amb les famílies i els nens. La COVID ens ha exigut ser cautes però ser eficaços i estar presents. Molts nois i noies, en la fase més aguda de la pandèmia, quan estàvem, pràcticament tots confinats, necessitaven la nostra atenció, estar-hi, ajudar-los a gestionar el seu malestar i la seva por. Hem utilitzat material d'ús privat i personal (telèfons, ordinadors, internet...) per a que dins de les nostres possibilitats tinguessin el suport necessari. La formació grupal també hem tingut que adaptar-la, formats digitals i canviar les tècniques i el treball per a poder facilitar a les famílies la formació i l'assistència.

Quan el confinament generalitzat va finalitzar, al mes de maig de 2020, vam tornar de forma presencial, fent petits grups de treball, utilitzant els materials, els EPIs i acudint a la seu de treball, als domicilis ... S'ha continuat la coordinació entre equips i la xarxa de serveis, tan fonamental per al bon funcionament de la mesura.

Hem estat supervisant visites amb la família biològica i fent intercanvis quan així ho ha establert la normativa. Cal tenir present que a Terres de l'Ebre no tenim punt EVIA, i això augmenta les tasques de supervisió per part dels tècnics. A més de la tasca general de supervisió hem adaptat els espais, implementat mesures per evitar contagis, etc.

Durant l'any hem realitzat 2 cursos de formació per famílies sol·licitants d'adopció nacional, un al mes de febrer i l'altre al setembre de 2020. Així com les valoracions corresponents. La ICIF ha continuat treballant amb la preparació dels nens susceptibles de ser adoptats que estaven en acolliment familiar i també ha participat en els plans d'acoblament d'aquests nens en famílies d'altres zones de Catalunya.

La formació en acolliments familiars durant el 2020, es va concretar en tres cursos: un al mes de febrer presencial, un al mes d'agost en format on line i el tercer al mes de novembre semipresencial. Les modalitats dels cursos es van adaptar a la situació sanitària del moment.

Hem disposat de 19 famílies col·laboradores a la borsa de la ICIF CCBE. El recurs l'han gaudit 12 nens/es. En relació a l'any anterior va produir-se una davallada sobretot molt relacionada en les conseqüències de la pandèmia i en la prevenció per evitar contagis.

Les sessions informatives van ser en molts casos en format on line, a través de plataforma digital. Si be perdia una part de la connexió amb la persona que estava interessada al no ser presencial, es guanyava en flexibilitat, adaptació a la disponibilitat de la persona que sol·licitava la informació. Es va procurar que fossin dues persones les que sempre fessin les informatives per així controlar la informació que es donava en aquest format.

L'any 2020 vam tenir un total de 75 infants acollits al llarg de l'any. Les dades son molt similars a les dels anys anteriors, això significa que el treball i esforç realitzat ha garantit el funcionament del servei sense que hagi afectat per assumir el volum de nens en acolliments, adopcions.

D'aquest 75 nens, 18 acolliments són de nova creació. L'any 2019 en van ser 21, per tant només 3 menys. Xifres que considerem molt bones tenint en compte la situació en la que hem estat immersos aquest 2020.

La campanya d'Acolliments que organitza i impulsa l'ICAA, prevista per a l'any 2020 es va haver de suspendre i no es va poder fer difusió en aquest format més presencial, tot i haver començat a preparar-la al territori.

L'equip, durant el confinament va treballar amb les famílies acollidores temes de sensibilització, demanant-los la participació, explicant les seves experiències, motivació i fent aportacions enriquidores que ens han servit per incloure-les als cursos de formació d'acollidors. En premsa escrita també es va fer algun article, entrevista a acollidors que es va publicar a la premsa comarcal.

La coordinadora de la ICIF ha participat en molts espais de debat i coordinació locals: comissió sobre el voluntariat, invulnerables, 6-16, comissió menors migrats sense referents familiars, taula d'infància del territori, comissió atenció a les persones del CCBE ,etc. També hem participat activament amb els estudis sobre acolliments familiars liderats per la Sra. Carme Montserrat i la Sra. Núria Fuentes. Concretament en la recerca sobre factors que contribueixen a la presa de decisions de l'acolliment en família aliena i la recerca la perspectiva dels acollidors i acollidores i els infants acollits per afrontar els reptes específics de l'acolliment familiar.

Ens hem sumat al treball de reflexió sobre el sistema d'atenció a la infància i l'adolescència. A les sessions presencials al territori i després de forma telemàtica. També un grup de nens acollits a Terres de l'Ebre hi van participar de forma activa.

Durant l'any 2020, la ICIF del CCBE no ha rebut cap sol·licitud d'adopció internacional per formar i/o valorar. En adopció nacional es van realitzar 5 valoracions i 3 actualitzacions de sol·licituds. Es van incloure 6 infants nous en acolliment preadoptiu dels 12 infants en que es va realitzar el seguiment l'any 2020.

En adopció internacional no hem fet cap estudi, valoració de sol·licitud de família d'aquesta modalitat. Si que s'han realitzat 6 seguiments d'acord amb les instruccions d'ICAA i del país d'origen de l'infant.

La ICIF del CCBE ha fet un gran esforç per donar resposta a les peticions d'acolliment familiar dels infants que tenen proposta d'aquesta mesura. Es procura que no hi hagi cap nen de 0 a 3 anys en Centre d'Acollida o Centre Residencial, i sempre que és possible s'inclou als infants de 0 a 6 anys. D'aquesta forma a més de donar l'oportunitat de viure en família a les edats primerenques, quan els nens necessiten referents estables que li proporcionin seguretat, es contribueix a que els centres d'acollida i residencials no es saturin i els nens tinguin que anar a centres d'altres territoris, allunyant-los del seu context.

Per a l'any 2021 es preveuen canvis amb el Conveni entre ICAA i CCBE, que afectaran principalment amb l'estructura de l'equip i en la forma que haurem de gestionar el servei.

FAMÍLIES COL·LABORADORES

Per diversos motius hi ha infants que estan en Centres Residencials d'Acció Educativa (CRAE). Els centres ofereixen un marc educatiu normalitzador i integrador. Malgrat aquesta atenció, ens trobem amb nens amb dificultats per poder viure experiències de relació en un nucli petit com és la família.

Al mateix temps, existeixen famílies disposades a col·laborar amb el procés educatiu d'aquests nens i adolescents durant períodes de caps de setmana i vacances escolars, compartint junts el temps i les activitats que realitza la família.

Els OBJECTIUS del programa de famílies col·laboradores:

- Integrar determinats infants i adolescents com a complement del seu procés educatiu, amb famílies alienes, durant els períodes de caps de setmana i vacances.
- Oferir a aquests infants i adolescents un marc referencial de vida en un nucli petit com és la família, o en la col·laboració, l'ajut i el respecte possibilitin experiències que permetin el coneixement del que suposa una relació familiar i que l'ajudi a incrementar la seva autoestima i seguretat alhora que amplii la seva xarxa relacional.

L'acolliment de cap de setmana i vacances en família acollidora està destinat a infants i adolescents a partir de 9 anys, per tal d'oferir-los un entorn familiar que complementi el seu procés educatiu i afectiu que el CRAE desenvolupa.

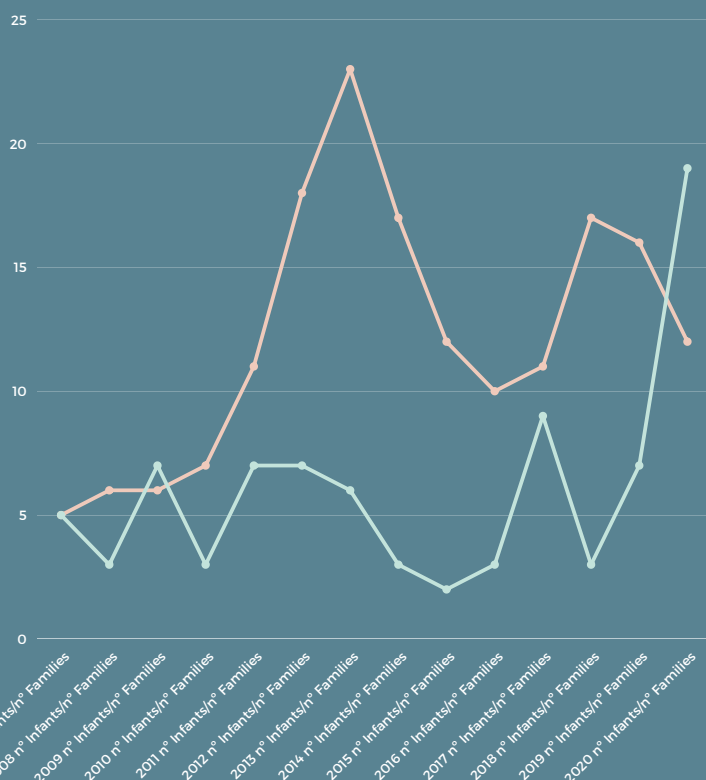
Les famílies col·laboradores que s'ofereixen a formar part d'aquest programa hauran de tenir una motivació clara per complementar el procés educatiu dels infants i adolescents ingressats en CRAE.

L'acolliment de cap de setmana i vacances en família acollidora es un tipus d'acolliment de caire temporal amb unes característiques concretes i diferenciades d'altres tipologies d'acolliment, tant pel que fa a l'edat i situacions dels infants i adolescents susceptibles de ser inclosos en el projecte com per la tipologia de famílies sol·licitants i els processos tècnics i administratius.

A les Terres de l'Ebre hi ha un total de 19 famílies dintre del programa d'Acolliments de caps de setmana i vacances, fet que es tradueix en 12 nens que gaudeixen d'aquest programa.

Podem observar en aquest punt que hi ha una disminució de famílies respecte a l'any anterior. El motiu d'aquesta disminució respon a l'actualització de les famílies al territori.

Cal esmentar en aquest punt que aquest programa ha estat un dels més d'afnificats per la situació de la COVID-19 que hem viscut, atès que els nens i les famílies que gaudien d'aquest programa han estat molts mesos sense poder gaudir-ne, atès que en un primer el confinament i posteriorment el manteniment dels grups bombolla, no ho feien possible.

— Nº Infants amb família col·laboradora
 — Nº de famílies col·laboradores

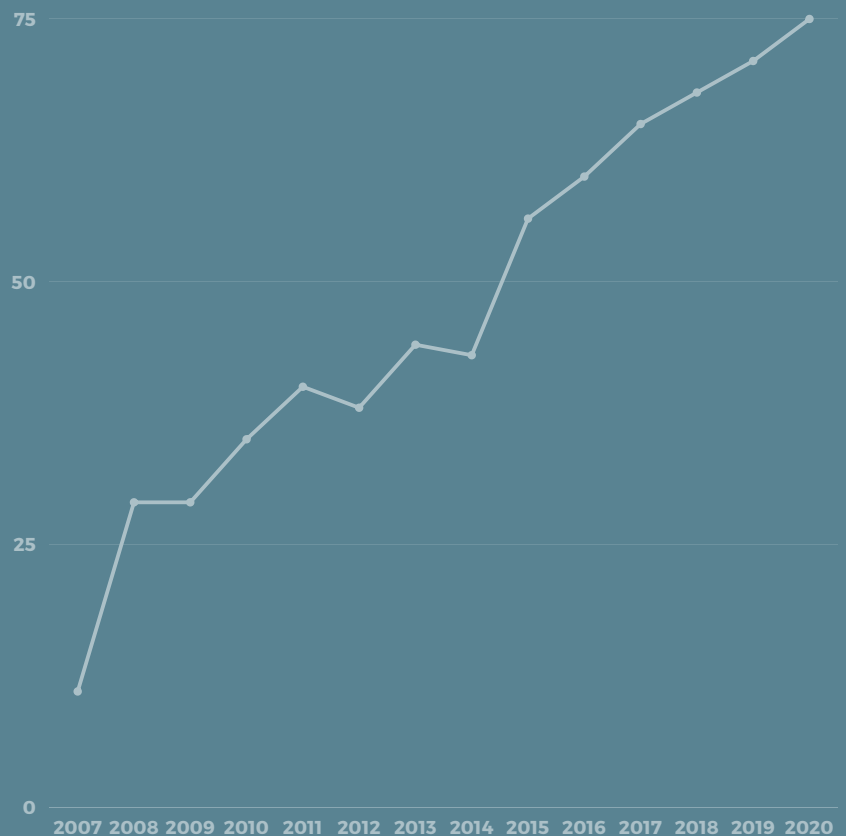
ACOLLIMENTS FAMILIARS AMB FAMÍLIA ALIENA

"L'ACOLLIMENT FAMILIAR ÉS LA MESURA ADMINISTRATIVA QUE ATORGA LA GUARDA D'UN MENOR A UNA FAMÍLIA DURANT UN TEMPS, SENSE QUE EXISTEIXI FINALITAT ADOPTIVA"

Funcions de la ICIF en l'àrea d'acolliment familiar amb família Aliena:

- Promoció de l'acolliment
- Formació de les famílies acollidores candidates
- Estudi, valoració i preparació de famílies que han sol·licitat l'acolliment familiar d'un infant
- Recerca de famílies acollidores per al menor proposat i preparació del nen per l'acolliment juntament amb l'EAIA i el CRAE
- Acoblament del menor en la família acollidora mitjançant l'equip especialitzat
- Seguiment posterior del menor d'acord amb les directrius de l'organisme competent
- Col·laboració en la gestió del finançament del servei prestat per les famílies acollidores en la forma com s'estableixi mitjançant convenni.

Nº Infants acollits a les Terres de l'Ebre

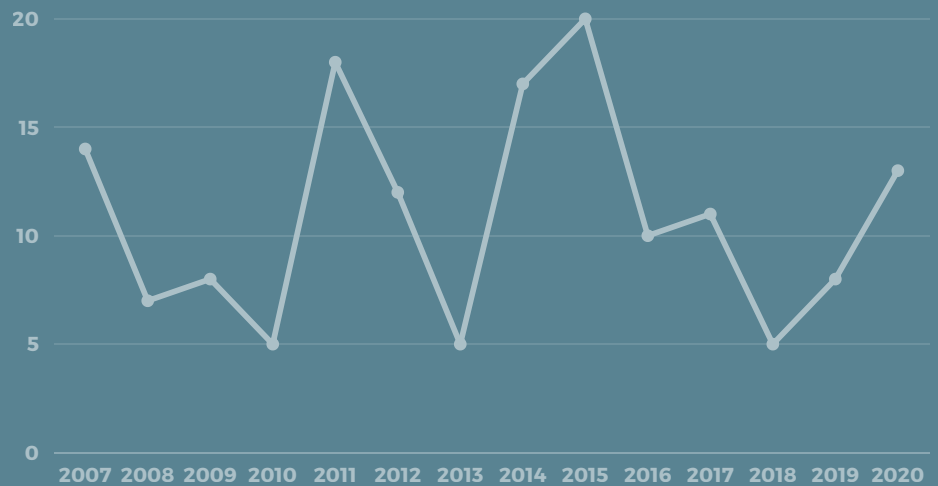
L'any 2020 a les Terres de l'Ebre hi ha un total de **75 Infants Acollits en Família Aliena** i a tot Catalunya un total de **911**

ACOLLIMENTS FAMILIARS AMB FAMÍLIA ALIENA

Sol·licituds d'Acolliments durant l'any 2020

Aquest any 2020, aquesta ICIF ha rebut un total de 13 sol·licituds d'acolliment familiar. La dada vista d'una forma objectiva i en perspectiva, ens dona unes dades més esperançadores que en l'any anterior, atès que confirmen la tendència a l'alça en el número de sol·licituds, des de l'any 2018.

Aquesta dada només confirma una petita alça respecte a l'any anterior. Sa de posar de manifest que les dades són molt positives, atès que tot i estar immersos en un context com el de la COVID-19, el número de famílies que sol·liciten forma part de la borsa de famílies acollidores a les Terres de l'Ebre, ha continuat creixent.

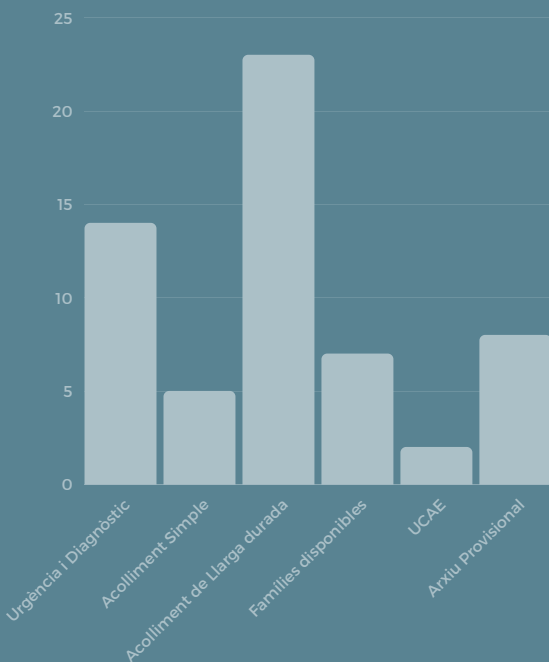

Expedients actius de famílies Acollidores, segons la mesura tecnico-administrativa protectora

Aquesta ICIF té un total de 58 famílies valorades com idònies per tal d'acollir un infant en les diferents mesures tecnico-administratives protectores.

D'aquestes 58 a desembre de 2020 n'hi ha un total de 43 actives i 7 que resten a l'espera de poder acollir en el moment que sigui necessari i 8 amb arxíu provisional.

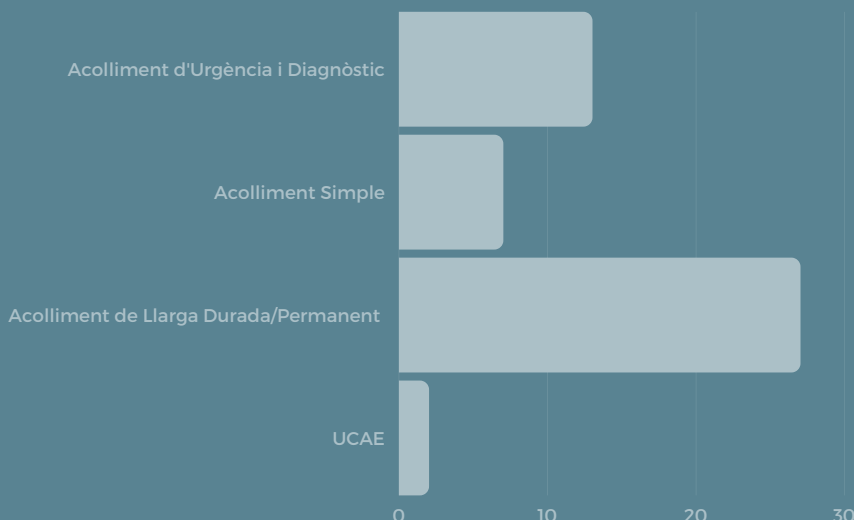
En aquest punt s'ha de destacar el fet que les famílies que formen part de la borsa de famílies acollidores d'aquesta ICIF, mostren la tendència a continuar formant part de la mateixa tot i el pas del temps. Sens dubte aquest és un reflex de la implicació i compromís que mostren les famílies i alhora els tècnics d'aquesta ICIF, amb els infants i adolescents que necessiten d'una mesura tecnico-administrativa protectora d'Acolliment Familiar amb Família Aliena.

ACOLLIMENTS FAMILIARS AMB FAMÍLIA ALIENA

Expedients actius d'Infants Acollits a les Terres de l'Ebre a desembre de 2020

Tal com podem observar amb les dades, la tendència a les Terres de l'Ebre quan a l'acolliment aliè, és que cada vegada les mesures siguin de més continuïtat i/o canvi a mesures encaminades a la continuïtat en mesura d'acolliment aliè, essent l'Acolliment Permanent i el simple, els que més abunden. En aquest sentit s'ha de fer una lectura més àmplia del que ens diuen les dades, per entendre el canvi en les mesures de protecció atenent al treball realitzat pels Equips d'Atenció a la Infància i Adolescència (EAIA). Cada cop es tenen més eines per part d'esmentats equips, per tal de poder establir parentalitats complementàries com les que es duen a terme amb els acolliments.

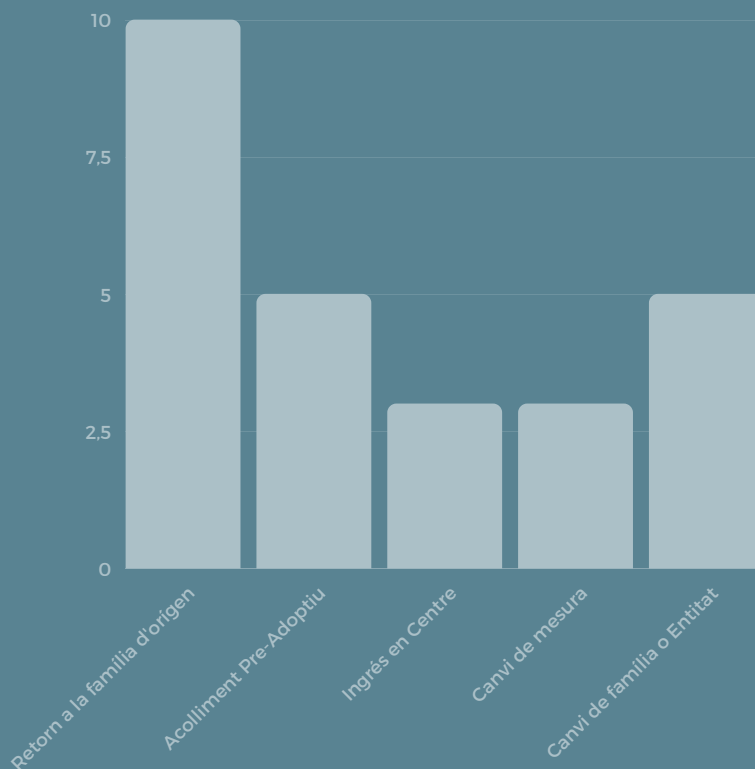

Expedients tancats i motius a desembre de 2020

Aquesta ICIF té un total de 58 famílies valorades com idònies per tal d'acollir un infant en les diferents mesures técnico-administratives protectores.

D'un total de 26 baixes d'infants acollits a les "Terres de l'Ebre", en destaca la dada que un total 10 menors que han retornat a les seves famílies d'origen. Aquesta és una dada que posa de manifest la línia de treball de la DGAIA, el resultat dels compromisos socio-educatius, treballs per la recuperació de les competències parentals, etc...

L'any 2020 van haver 3 casos que van finalitzar en ingress al CRAE/CA, fet que va fer que hi hagués una reflexió en aquesta ICIF en els punts febles que tenia quant a la valoració, idoneïtat de famílies i seguiment, atès que pel volum de cosos que es tenien, era una xifra bastant alta. Fruit d'esmentat treball, aquest 2020 només hi ha hagut un cas, havent-se reconduït les situacions de risc en els nuclis familiars acollidors.

ACOLLIMENTS FAMILIARS AMB FAMÍLIA ALIENA

Tal com podem observar d'un total de 18 casos, 8 són de fora de les Terres de l'Ebre, dada significativa i que posa de manifest que aquesta ICIF dona suport a altres territoris. Podem estar parlant que aproximadament un 50% dels menors acollits en família aliena al nostre territori, les Terres de l'Ebre, provenen de fora de les mateixes

Descripció de la procedència dels casos durant l'any 2020

- MONTSIÀ 6
- BAIX EBRE 2
- TERRA ALTA 0
- RIBRA D'EBRE 2
- BARCELONA 5
- LLEIDA 3
- GIRONA 0

UNITATS CONVIVENCIALS D'ACCIÓ EDUCATIVA (UCAE)

L'any 2010, coincidint amb l'aprovació de la Llei 14/2012, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència es regula, per primera vegada, aquest tipus d'acolliment, l'acolliment familiar en unitat convivencial d'acció educativa (UCAE).

En el cas de l'acolliment familiar en Unitat Convivencial d'Acció Educativa, l'atenció especialitzada haurà de venir sustentada per la formació de la persona o família acollidora, formació relacionada amb els àmbits de la infància i l'adolescència i amb experiència en la intervenció infantil i juvenil. El projecte d'acolliments especialitzats respon a una necessitat d'oferir un entorn familiar als infants que per les seves característiques requereixen una atenció més especialitzada.

L'especialitat d'aquest tipus d'acolliment ve determinada tant per les necessitats concretes i específiques de l'infant o infants susceptibles de ser acollits, com per la formació específica que ha de tenir el nucli familiar acollidor.

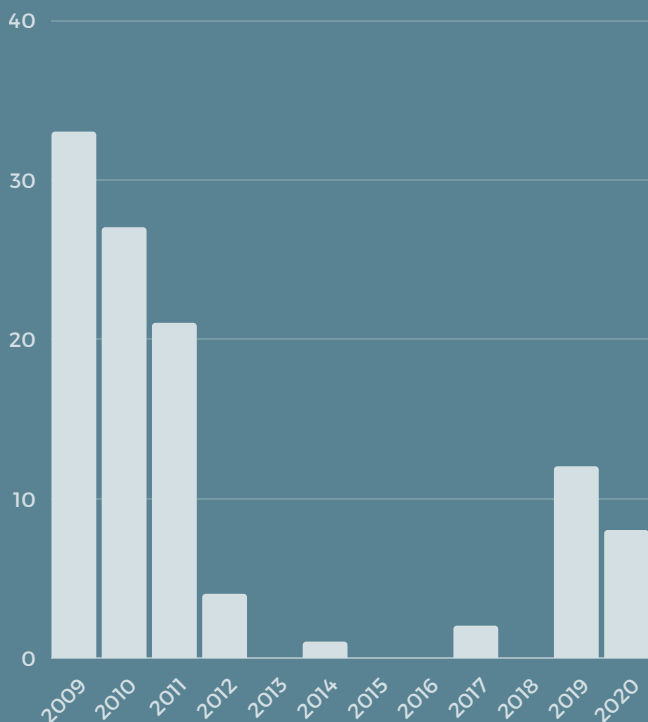
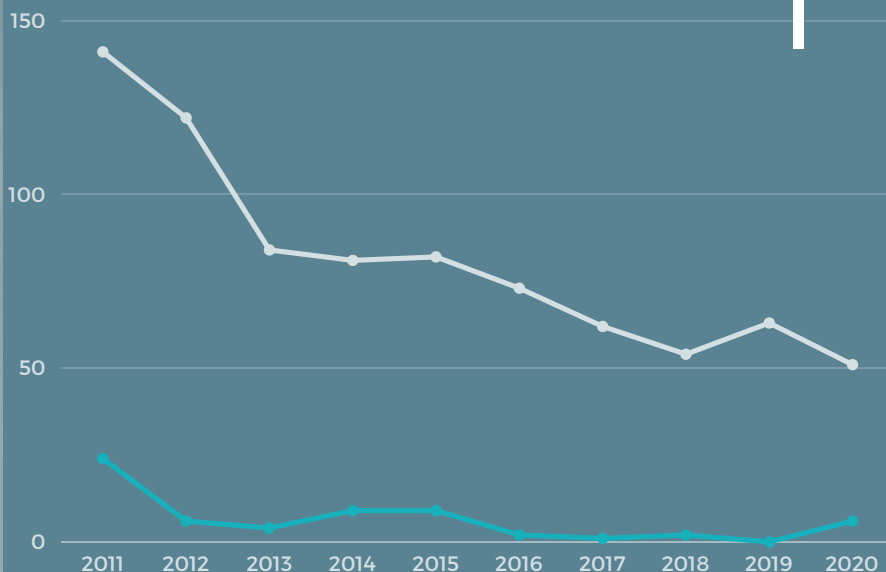
Actualment la ICIF "Terres de l'Ebre" té una família UCAE. En aquest sentit aquesta dada ha de fer-nos reflexionar, atès que en un principi va ser un recurs amb una bona acceptació, almenys al nostre territori, però que actualment no està donant els fruits esperats, tot i la implicació dels professionals d'aquesta ICIF.

És per aquest motiu que davant aquest fet es demana una reformulació del Projecte UCAE, atès que realment és una mesura protectora a la que se li ha de donar molta rellevància, atenent als menors que atenen.

Esmentada reformulació hauria d'anar encaminada, arrel de la nostra experiència com a ICIF, al nombre de menors que s'han d'acollir a cada nucli familiar, concretar més en les ajudes de caire social, suport i econòmic i alhora la revisió dels perfils professionals que poden ser famílies UCAE.

ADOPCIÓ NACIONAL

HISTÒRIC D'ACOLLIMENTS FAMILIARS
PRE-ADOPTIUS A LES TERRES DE L'EBRE I
CATALUNYA '09-'20

Aquest any 2020 s'activen de nou les valoracions i actualitzacions de les famílies sollicitants d'adopció, per aquest motiu s'ha anotat aquest increment tant significatiu. Així doncs a partir de l'any vinent s'apreciarà un increment en l'històric d'acolliments pre-adoptius a les Terres de l'Ebre i alhora de seguiments.

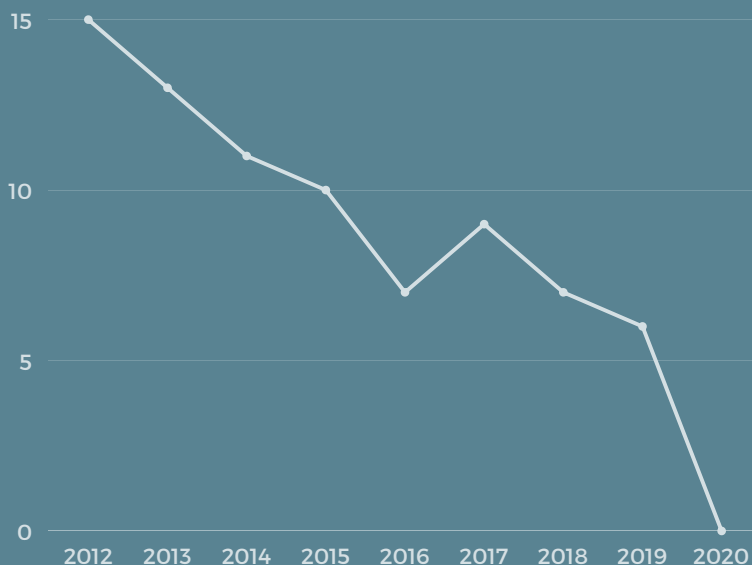
Un cop analitzada la interpretació qualitativa i quantitativa de l'adopció nacional del 2020 a la ICIF Terres de l'Ebre, igual que en les memòries precedents es que s'han d'atendre les demandes de les famílies que es troben en mesura d'acolliment simple pre-adoptiu i famílies amb l'adopció plena que ja tenen l'expedient tancat, per part del nostre servei, atès que no hi ha un servei de post-adopció al territori.

Durant aquest any 2020 s'ha donat suport a un total de dotze famílies amb infants acollits o amb mesura d'acolliment familiar pre-adoptiu i/o adopció ferma. D'aquests 3 casos provenien d'adopció internacional i 9 d'adopció nacional.

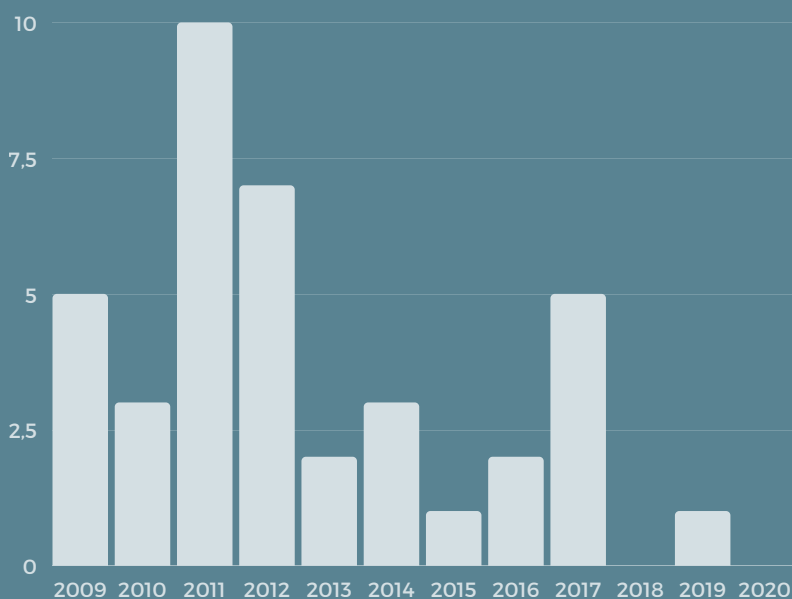
Aquesta dada un cop més ens fa posar sobre la taula la necessitat d'un equip especialitzat de postadopció a les Terres de l'Ebre, atès que les famílies d'aquest territori han de buscar professionals de caire privat o bé accedir al recurs que hi ha a Tarragona, amb tot el que suposa.

De la mateixa manera es dona suport a equips especialitzats com l'EAP, escola, CDIAP, etc... a fi de poder dissenyar adequadament el seu procés d'aprenentatge tant social, familiar com personal donat que la seva història de vida els pot comportar sensacions d'inseguretat, desconfiança, descontrol.. fruit dels traumes que els han afectat des de la seva pròpia gestació fins als seus primers anys de vida lligats a canvis i dèficits de vinculació, afectivitat, de satisfer les seves necessitats... i que, posteriorment, els està interferint molt cops la seva adaptació, vinculació amb la seva família per sempre com amb el seu entorn social i, com no, en la pròpia filiació. Per tant, amb les orientacions i assessoraments hem d'aconseguir que aquests infants aconseguixin un equilibri òptim dintre de la seva criança.

ADOPCIÓ INTERNACIONAL

HISTÒRIC DE SEGUIMENTS D'ADOPCIÓ INTERNACIONAL TERRES DE L'EBRE '09-'20

HISTÒRIC SOL·LICITUDS D'ADOPCIÓ INTERNACIONAL TERRES DE L'EBRE '09-'20

La tendència a la baixa de les adopcions internacionals és una tònica a les Terres de l'Ebre. Quant als seguiments dels infants es mantenen. Els motius poden ser diversos i segurament necessitarien d'un estudi més exhaustiu que aquesta ICIF no pot realitzar, però la situació socioeconòmica, no només a les nostres terres, sinó arreu i alhora l'enduriment de les condicions en l'adopció en els diferents països, en poden ser les causes principals.

En finalitzar els seguiments post-adoptius, algunes famílies han plantejat la necessitat de continuar gaudint del suport de l'equip per tal de poder fer front a les dificultats i crisis sorgides en el procés post-adoptiu. Aquesta tendència es repeteix i va en augment, probablement pel volum de nens que hi ha al territori, perquè van creixent i fent-se grans, cal afrontar noves experiències que els pares adoptius necessiten poder explicar i sentir-se acompanyats. També es produeixen algunes situacions més complexes que porten a que els pares puguin requerir de suport psicoterapèutic i solen demanar assessorament a la ICIF. Tal com hem assenyalat en l'apartat anterior, s'han atès un total de 3 casos de seguiment postadoptiu internacional, hi ha una necessitat d'un equip de post-adopció a les Terres de l'Ebre que doni resposta a les necessitats de les famílies del territori.

La ICIF del Consell Comarcal del Baix Ebre valora que la necessitat de **desplegar un servei de postadopció** s'ha fet amb el temps prioritari i imprescindible i creu que disposa de tècnics qualificats per donar-hi resposta

SERVEI D'ACOMPANYAMENT PSICOLÒGIC A MENORS VÍCTIMES DEL DESEMPARAMENT AMB MESURA D'ACOLLIMENT FAMILIAR AMB FAMÍLIA ALIENA

• DESCRIPCIÓ DEL SERVEI

Des del servei psicoterapèutic que s'ofereix des de la ICIF hi ha la possibilitat d'estar en contacte, fer seguiment i poder observar ambdós contextos familiars dels infants (biològic i acollidor), el que suposa una important font d'informació per poder atendre i reconduir les necessitats dels infants en mesura d'acolliment familiar. La psicòloga del servei compta amb informació dels diferents contextos familiars dels infants, ja que l'acompanyament d'aquests menors permet apropar-se i conèixer les dinàmiques familiars, tant observant les visites dels menors amb els pares biològics com en el seguiment de les famílies d'acollida. Aquest acompanyament permet poder disposar d'una ampla comprensió de les necessitats i les resistències que tenen i afecten als infants i poder així encaminar i dirigir millor el procés terapèutic.

Cada infant és únic i es presenta amb una constel·lació familiar i de factors que estan afectant a la seva vida. El poder conèixer i observar la vida real dels nens i nenes en les que intervenim és de gran importància per enfocar el procés terapèutic i poder comprendre i ajudar als infants que ha patit maltracte i abandó i que tenen dificultats en desenvolupar la seguretat de l'aferrament amb els seus pares adoptius i d'acollida.

És difícil entendre per exemple situacions de regressió o conductes disruptives si el terapeuta no és coneixedor del que passa a la vida present de l'infant. Un psicòleg extern al servei no té la possibilitat de poder tenir un coneixement tant proper del context quotidià de l'infant.

Des d'aquest servei psicoterapèutic tenim l'oportunitat de realitzar intervencions en les mateixes visites amb els pares biològics i conjuntament amb els professionals referents de l'EAIA, per tal de reconduir les dinàmiques familiars que afecten aquests infants, intervencions que des d'un suport terapèutic extern no seria possible. Considerem important poder donar continuïtat al servei psicoterapèutic d'aquesta ICIF per poder seguir ajudant i comprenent als infants que han patit maltracte i abandó i poder facilitar així el desenvolupament psicològic d'aquests infants.

• OBJECTIUS

- Oferir un espai segur, en que a través de la relació terapèutica, pugui millorar el seu benestar psicològic, físic i/o social.
- Comprendre, acceptar i expressar el seu estat emocional (passat i actual), i treballar la sintonització emocional per a una bona autoregulació.
- Potenciar la capacitat d'autobservació i autoconsciència del menor.
- Facilitar que aprengui a expressar verbalment les seves experiències internes.
- Ajudar al menor a l'hora de proporcionar respostes adaptatives i funcionals.
- Promoure una millora de les funcions executives del menor.
- Modificar creences i distorsions cognitives respecte a ell mateix, per a enfortir la seva autoestima i que pugui posicionar-se davant el món d'una manera més confiada i per tant més constructiva.
- Palliar simptomatologia traumàtica que pugui experimentar l'infant (somatitzacions, comportaments disruptius, dissociació, interacció sexualitzada, sentiments de responsabilitat, incongruències cognitives...)
- Elaborar la situació traumàtica viscuda, treballant la pròpia història personal i acceptació de la seva realitat. Facilitant la integració coherent de records, emocions, etc.

CONCLUSIONS

L'anàlisi de la tasca realitzada per part d'aquesta ICIF durant l'any 2020 el podem subdividir en diverses àrees per tal de fer una síntesi dels aspectes més rellevants.

La ICIF del Consell Comarcal del Baix Ebre aposta clarament per les Famílies Col·laboradores. Aquest 2020 a nivell estadístic s'observa una davallada en nombre de famílies en borsa, aquesta davallada s'explica perquè es va fer actualització de famílies que estaven inactives per diverses raons; ens era vital saber la disponibilitat real. Així es va arribar a concretar un total de 19 famílies que col·laboren amb un total de 12 nens/es dels diferents centres residencials de les Terres de l'Ebre. Aquestes famílies permeten donar resposta a les necessitats afectives i de vivència amb família per a nens susceptibles d'aquest recurs.

La col·laboració en caps de setmana i vacances és un dels recursos que probablement s'ha vist més afectat per la pandèmia. El fet que siguin estades curtes al domicili, intermitents i amb nens de CRAE dificulta el grup bombolla. Durant força temps es van suspendre les sortides dels CRAEs i per tant era impensable plantejar noves col·laboracions, més aviat era recomanable mantenir les que estaven establertes. En molts casos el contacte es va continuar de forma telemàtica per a que els nens no es sentissin descol·locats i en certa forma abandonats per la família col·laboradora.

Per al 2021, ens plantejem aprofundir en aquest recurs. En primer lloc fer un anàlisi del recurs, del projecte de 2017 (projecte d'acolliment en cap de setmana i vacances en família col·laboradora) de l'ICAA, de forma conjunta entre ICAA, DGAIA, EAIA, CRAE i ICIF al territori per revisar el circuit, els nens susceptibles, el seguiment... amb l'objectiu de millorar el funcionament. Tanmateix està previst fer un petit estudi, amb el que participarà una alumna de pràctiques de treball social, per aprofundir en aspectes que ens interessin i per poder valorar quins aspectes són factors de risc, quins són punts forts, etc. Ens basarem amb els expedients que la ICIF ha participat fent col·laboracions (oberts i tancats).

La formació d'acolliments familiars l'hem actualitzat, incorporant metodologia digital a més de la metodologia presencial amb la que ja comptaven. Ha suposat un canvi de mentalitat per als professionals i també per a les famílies però ens ha permès poder fer formació i continuar ampliant el nombre de famílies acollidores. No considerem que la formació on line vingui per substituir la presencial perquè som conscients que no és el mateix i en certa forma hi ha molts aspectes que perden qualitat però és una opció que cal utilitzar quan les mesures preventives per la covid s'allarguen molt i no es té previsió de quan es podrà tornar a la normalitat.

Quant a la valoració de les possibles famílies acollidores, hem impulsat una metodologia més sistematitzada i un canvi en el protocol per conèixer millor les competències i habilitats dels sol·licitants, per d'aquesta manera tenir famílies acollidores més preparades, que puguin donar resposta a nens/es amb unes necessitats especials i alhora específiques. Hem d'entendre que totes les famílies no són idònies per tal d'acollir a tots els nens/es, o millor dit a qualsevol dels nens provinents del sistema de protecció de menors. És necessari poder comptar amb una borsa en famílies en perfils diferents i en graus d'especialització variats.

Amb aquesta línia, al 2021 volem tornar apostar per la formació continuada de les famílies mitjançant grups, treballant les necessitats que les famílies ens fan arribar o aquelles que com a tècnics considerem que cal fer-hi front. Durant l'any 2020 no vam poder fer grups de suport ni de formació continuada.

La tendència a les Terres de l'Ebre es a mantenir el nombre de famílies acollidores en la borsa. Aquesta realitat és un bon símptoma de fidelitat. S'explica probablement perquè valoren positivament la seva experiència de família acollidora. Disposen d'un suport intensiu per part de la ICIF, en un tècnic de referència i una bona vinculació en la institució. Es van produir 4 baixes, les quals van ser: una per majoria d'edat del noi acollit (va continuar vivint amb la família d'acollida), un altre perquè la nena va fer un retorn en família d'origen i per edat i situació de salut dels acollidors van decidir no fer un nou acolliment, una tercera família perquè van ser pares biològics i van decidir tancar l'acolliment i la quarta perquè després de finalitzar l'acolliment, la ICIF va valorar que no eren adequats per acollir, les seves motivacions eren més adoptives.

Probablement, els motius per la permanència a la borsa poden ser molts altres, son aspectes que requereixen d'aprofundiment i estudi. Tot i això, considerem que caldria millorar aspectes generals des del Sistema de Protecció com ara: incrementar els recursos per a les famílies d'acollida i l'accés als mateixos, millorar la formació, sobre tot la continuada, comptar amb serveis de respir, aprofundir amb els diversos tipus d'acolliment i l'adaptació a la realitat canviant de la nostra societat i desenvolupar un programa d'acolliment professionalitzat que pugui ser una veritable opció per a tots.

L'any 2020 vam realitzar 17 informatives, 11 van presentar sol·licitud i finalment unes 6 van ser estimades positives (3 es va finalitzar l'estudi al 2021). En % la dada seria que de les famílies que es venen a informar, un 64% presenten sol·licitud, i d'aquest 64% s'estimen positives un 54%. Així un 35% de les famílies que es van venir a informar han passat a formar part de la borsa de famílies acollidores de Terres de l'Ebre.

Amb els anys la tipologia dels acolliments a Terres de l'Ebre, ha anat variant. De forma històrica hem fet molts acolliments d'urgència i diagnòstic, i menys de les altres modalitats. La situació actual ens evidencia que dels 75 acolliments dels quals hem fet seguiment al llarg de l'any, 32 han estat en urgència i diagnòstic, a l'igual que d'acolliment permanent, (que ha anat augmentant) i 8 en acolliment simple i 1 en UCAE.

Si tenim en compte els acolliments que s'han constituït de nou durant el 2020, hem de destacar que en son 18, xifra molt propera als 21 de l'any 2019. Fet que avala l'esforç i treball tècnic, en un any tan complicat per treballar al medi de forma propera, difícil per les condicions que hem patit la societat. D'aquests 18 acolliments, 15 han estat acolliments d'urgència i diagnòstic de nens entre 0 i 9 anys, 1 acolliment simple d' un infant de 7 anys i 2 acolliments permanents de nens de més de 10 anys.

També cal ressaltar que dels 18 acolliments de nova creació, un 56% son de nens provinent del nostre territori, però un 44% son d'altres com Lleida i Barcelona. Considerem que és molt positiu que en un territori petit com el nostre i que per tant té menys habitants, puguem donar suport a nens que ho necessiten d'altres territoris. Significa que Terres de l'Ebre és una zona on la sensibilització social i la cultura de l'acolliment s'ha estès de forma considerable.

En aquest punt s'ha de destacar que les Urgències s'allarguen amb el temps, allargant-se d'aquesta forma el temps d'acolliment en la família. Sens dubte aquest és un dels fets que cal treballar tant amb els equips d'infància com amb les famílies d'acollida, atès que s'ha de demanar a uns que agilitzin els processos de valoració i a les famílies que no entenguin la urgència com a tal, fet que sens dubte al qui perjudica és al nen que està acollit, ja que no gaudeix d'una mesura tècnic-administrativa definitiva i l'obliga a canviar de família massa tard.

Els acolliments en UCAE han baixat molt al nostre territori, vam arribar a comptar amb 5 famílies UCAE (10 nens), però amb el temps es van anar donant de baixa o continuant només amb un acolliment i transformant-lo en acolliment permanent. Pensem que el recurs pot ser molt vàlid però requereix una revisió profunda per tal que sigui fructífer. El tema de la implicació, l'exigència de la dedicació, la regulació de la prestació i no com un reconeixement laboral, el fet que siguin perfils molt complexos i que es demani que siguin un mínim de dos nens/es, complica molt la captació de famílies, la continuïtat del propi acolliment i l'èxit o fracàs del mateix.

Quant al servei d'acompanyament psicològic a menors víctimes del desemparament i amb mesura d'acolliment amb Família Aliena, que es va dur a terme com a prova pilot dins del seguiment de l'acolliment familiar, els anys 2017-2020, tot i que la valoració va ser molt exitosa i que des del servei apostàvem per la continuïtat, hem de dir que s'ha vist truncat al desembre de 2020. No es podrà donar continuïtat i hauré de tramitar expedients econòmics de suport psicoterapèutic quan es consideri necessari.

EL CCBE amb el conveni amb l'ICAA, disposava d'uns ingressos provinents dels incentius quan superàvem el nombre d'acolliments estipulats i es destinaven a reforçar l'equip de professionals. Es va optar per millorar l'atenció i el seguiment amb un psicòleg que feia un acompanyament més individualitzat en un grup de nens i nenes quan es valorava que es podien beneficiar. D'aquesta forma donàvem més eines i més suport als acollidors. Amb el plantejament del conveni per al 2021, desapareixen els incentius i es gestiona el conveni d'un altra forma, desapareixent la figura d'aquest psicòleg i amb un equip professional amb uns altres perfils que no permet continuar portant a terme aquestes tasques.

Un dels objectius que com a ICIF ens plantejem per a 2021, sempre que ens ho permeti la situació sanitària, és fer difusió i captació de famílies col·laboradores, acollidores, mentors a través de campanyes de sensibilització al territori, aprofitant els mitjans de comunicació, les plataformes digitals i les plataformes de voluntariat. Fent visibles a les famílies que ja son famílies d'acollida, col·laboradores, etc. Buscant perfils de famílies que puguin acceptar diferents tipus d'acolliments. Fer visible la necessitat de comptar amb famílies que ajuden a famílies, famílies que ajuden a nens. Pensem que unir esforços amb la xarxa comunitària pot ser una bona eina, així com comptar amb l'AFATAR si es considera oportú.

Una realitat que no volem deixar de comentar és la demanda de famílies acollidores sense límits al seu projecte d'acolliment. Ens referim a que cada vegada i de forma més habitual ens trobem en demanda de família d'urgència, però en finalitzar l'estudi, quan ja ha passat molt temps, (habitualment pot ser que hagi passat un o dos anys), la proposta sigui d'acolliment simple i després en esgotar la temporalitat, en acolliment permanent. Els tècnics que son conscients de l'afectació que suposa per a un infant el canvi de referents, les pèrdues, el dolor que comporta, demanen sovint si la família que ha tingut inicialment al nen pot reconvertir-se i acabar per acollir-lo molt més temps o per sempre. Aquesta situació pot ser molt complexa i fins i tot perversa. Demanem a les famílies que reformulen el seu projecte d'acolliment amb els perills que pot comportar. Anteposar els lligams i l'estimar a l'infant que han acollit a les necessitats que pot presentar a llarg termini, o pot ser inclús a facilitar d'aquesta forma que els equips de valoració no s'arrisquin a fer propostes més definitives com els acolliments preadoptius.

Creiem que és un debat que caldria fer per part del sistema. En aquesta situació hem de canviar la manera d'enfocar la formació i valoració de les famílies acollidores? Les hem de preparar per a ser acollidores sense modalitats? Els hem d'ajudar a madurar els seus projectes en funció del cas? Hem de repensar els pronòstics que es fan per part dels serveis, les valoracions, les temporalitats? Han de ser les famílies acollidores, tan obertes, flexibles com un "xiclet". Hem de canviar l'enfoc els serveis d'acolliment familiar, ser molt més creatius i deixar-nos de compartiments estancs?

Finalment, aquests darrers dos anys i el proper 2021 han estat anys de pensar, estudiar, conèixer resultats de recerques del sistema de protecció, de l'acolliment familiar a Catalunya que no poden quedar com informació als prestatges per consultar esporàdicament, cal treballar per impulsar altres formes de treballar, millorar els processos i la qualitat dels mateixos per a que reverteixi en una millora de les bones pràctiques i del sistema. Com a ICIF del CCBE, estem disposats a fer millores al nostre servei, equip, a través d'aquestes dades, en la mesura que ens sigui possible.

Els canvis i les millores les establirem per al 2021 i 2022 i les concretarem amb objectius que despleguem durant aquests dos anys, d'acord amb les directrius de l'ICAA, DGAIA i el Consell Comarcal del Baix Ebre.

En adopció nacional aquest any 2020 hem fet 7 expedients, dels qual 5 han estat estudis complets i 2 actualitzacions. I hem realitzat un total de 12 seguiments.

Les formacions i valoracions ens venen donades per ICAA en funció de la data de sol·licitud i la previsió que l'Institut fa cada any de la necessitat d'augmentar la borsa de famílies candidates a l'adopció, excepte les sol·licituds d'adopció de necessitats especials que s'estudien quan presenten tota la documentació sense temps d'espera per començar el procés. A mesura que l'ICAA ens fa arribar les sol·licituds procedim a fer el curs de formació i la posterior valoració si la família decideix continuar el procés.

Hem col·laborat amb els plans d'acoblament dels infants que han anat en adopció en famílies de fora de Terres de l'Ebre, quan estaven acollits al nostre territori. I ens hem encarregat de tot el procés d'acoblament i posterior seguiment amb els infant que han passat en acolliment preadoptiu a Terres de l'Ebre.

Darrerament ens estem trobant propostes de nens/es susceptibles de ser adoptats en perfils molts complexos, sobretot fills de mares o família amb patologia psiquiàtrica greu, com l'esquizofrènia. Costa trobar famílies que estiguin disposades a ser els pares. També processos d'impugnació al Jutjat del desamparament, o de la reducció de visites que s'allarguen amb el temps deixant al nen sense possibilitat pràctica de constituir un acolliment preadoptiu, cosa que implica deixar-lo molt temps la convivència amb la família d'acollida d'urgència, creant cada vegada més uns vincles forts que haurà de trencar o canviant-lo de família a una família d'acolliment simple, fomentant en alguns casos el síndrome del piloteig. Aquesta situació ens causa als tècnics malestar i impotència per que sabem que no és el millor per a un nen que ja ha estat sotmès a patiment, pèrdues, traumes....

Un dels punts que novament per part d'aquesta ICIF es reclama és un servei postadoptiu a Terres de l'Ebre. Com a servei ja fa anys que venim exposant la necessitat d'un servei d'aquestes característiques. La ICIF s'ha trobat amb la demanda per part de famílies que ja ens coneixien, (prèviament havien estat usuàries del servei), d'orientació, assessorament i d'intervenció amb els seus fills i els nuclis familiars, l'escola... Aquesta tasca que és totalment necessària per a acompanyar en aquest procés de criança i d'acceptació del fet adoptiu i identitari, hem hagut de fer-la perquè ens hem sentit compromesos. Moltes vegades d'una forma superficial, sense poder dedicar el suficient temps per donar la resposta que realment necessiten i prevenir possibles crisis o ruptures. La ICIF ha enviat a les famílies al servei postadoptiu de l'ICAA a Barcelona però les famílies busquen la proximitat i la coneixença i creiem que no arriben a fer la sol·licitud. En aquests darrers 2 anys hem atès consultes i orientacions de 12 nens/es, entre adopció nacional i internacional.

La ICIF del CCBE no hem realitzat cap estudi nou de sol·licitud d'adopció internacional. En aquest territori sempre ha primat l'adopció nacional per sobre de l'adopció internacional. Hem realitzat el seguiment de 6 nois/es que ens ha demanat l'ICAA en funció de les normes del país d'origen i a petició de les famílies de fer el seguiment al territori.

ICIF CONSELL COMARCAL DEL BAIX EBRE
CONSELL COMARCAL DEL BAIX EBRE
acolliments@baixebre.cat
adopcions@baixebre.cat
www.baixebre.cat

Consell Comarcal
del Baix Ebre